

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Економічна безпека підприємства» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціальності 051 Економіка.

Предметом вивчення дисципліни є економічна безпека, що поєднує в собі відносини з управління економічною безпекою держави та суб'єктів господарювання, а також економічні інструменти, що забезпечують стабільну й ефективну діяльність як держави, так і підприємства.

Міждисциплінарні зв'язки: обов'язкова дисципліна професійної підготовки, тісно пов'язана з дисциплінами: «Економіка підприємства», «Фінанси», «Економіка праці та соціально-трудова відносини», «Соціологія», «Безпека життєдіяльності», «Соціальна-економіка», «Національна економіка», «Регіональна економіка».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Економічна безпека підприємства»: надання базових знань щодо всіх суттєвих аспектів економічної безпеки держави та вітчизняних підприємств, які б дозволили отримати високий рівень кваліфікації у вищезгаданій сфері діяльності, а також набуття навичок щодо реалізації на практиці отриманих знань для забезпечення майбутнім випускникам конкурентних переваг на ринку праці.

1.2 Основні завдання вивчення дисципліни: вивчення змісту, значення, сутності та основних складових економічної безпеки держави; складу та структури середовища, в рамках якого здійснюють свою діяльність суб'єкти господарювання, а також факторів, що впливають на стан економічної безпеки підприємства; основних загроз економічної безпеки підприємства, вміння своєчасно їх виявляти та аналізувати, а також застосовувати методи оцінки та зниження цих загроз; впливу держави на стан економічної безпеки підприємства, а також визначення можливих напрямків впливу підприємства на стан економічної безпеки держави; напрямків та цілей адаптації підприємства до змін у зовнішньому середовищі; сутності та видів інформаційно-аналітичного забезпечення процесу планування економічної безпеки; місця, ролі, принципів та джерел інформації в системі забезпечення стратегічного розвитку підприємств; методів управління та розробки стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні компетентності:

загальні:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- здатність бути критичним і самокритичним

фахові:

- здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.
- здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.
- здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

1.4. Програмні результати навчання:

- використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.
- демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
- виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.
- використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.
- показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 165 годин/ 5,5 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Економічна безпека: природа і передумови формування

Підходи до визначення сутності економічної безпеки. Безпека. Економічна безпека. Поняття «стабільність», «розвиток», «стійкість», як основні категорії визначення сутності економічної безпеки.

Передумови виникнення та еволюція поняття економічної безпеки. Об'єкт, суб'єкт та предмет економічної безпеки.

Показники та порогові значення економічної безпеки. Визначення системи показників економічної безпеки. Комплексний індекс національної сили держави. Особливості порогових значень економічної безпеки. Гранично критичні значення та ймовірні соціально-економічні наслідки. Показники стану економіки країни за якими визначаються порогові значення.

Рівні економічної безпеки. Співвідношення фактичних індикаторів з пороговими значеннями. Зовнішні та внутрішні загрози.

Тема 2. Економічна безпека та державне регулювання економіки

Сутність і значення економічної безпеки держави. Економічна політика та індикатори економічної безпеки країни. Стабілізаційна політика. Соціальна політика. Політика загальноекономічного розвитку. Політика економічного росту. Антикризова економічна політика. Суб'єкти економічної політики.

Основні напрямки державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання. Роль держави в економіці. Позитивна економіка. Нормативна економіка. Державне регулювання. Державні інтереси. Національні цілі. Приватні та загальні інтереси.

Вплив держави на економічну безпеку вітчизняних підприємств. Економічні умови діяльності підприємства. Прямий та опосередкований вплив держави на діяльність підприємств. Напрями державного регулювання діяльності підприємств. Позитивний та негативний вплив державного регулювання.

Тіньова економіка, як загроза економічній безпеці країни. Визначення поняття «тіньова економіка». Корупція. Верховна корупція. Низова корупція. Масштаби та структура тіньової економіки країни. Причини економічних криз. Шляхи подолання наслідків економічних криз.

Тема 3. Система побудови економічної безпеки підприємства

Поняття системи економічної безпеки підприємства. Господарюючі суб'єкти. Безпека функціонування підприємства.

Принципи побудови економічної безпеки підприємства. Цілі, задачі та пріоритети економічної безпеки підприємства.

Взаємодія підприємства із суб'єктами зовнішнього середовища. Групи суб'єктів зовнішнього середовища. Пряма взаємодія. Опосередкована взаємодія. Ризик. Невизначеність. Фінансова рівновага. Групи факторів впливу на економічну безпеку підприємства.

Тема 4. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства

Формування системи пріоритетних інтересів підприємства як основи механізму забезпечення економічної безпеки. Інтереси підприємства. Систематизація інтересів підприємства. Економічні, соціальні, політичні та екологічні інтереси.

Вимоги до системи управління підприємством, що визначаються концепцією його економічної безпеки. Оперативне та стратегічне управління, як факто економічної стійкості бізнесу. Горизонтальні та вертикальні рівні управління.

Структура механізму забезпечення економічної безпеки підприємства. Системний підхід до формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства. Вхідний, внутрішній, вихідний блоки механізму забезпечення економічної безпеки підприємства.

Тема 5. Критерії економічної безпеки підприємства та її рівні

Сутність, значення та необхідність оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Теоретичні та практичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства.

Основні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Індикаторний підхід. Ресурсно-функціональний підхід. Підхід, що відображає принципи та умови програмно-цільового управління та розвитку. Прибуток

підприємства, як показник рівня економічної безпеки підприємства.

Тема 6. Адаптація підприємства як засіб забезпечення його економічної безпеки

Підходи до визначення сутності поняття «адаптація». Адаптація. Мета адаптації підприємства. Моніторинг зовнішнього середовища. Адаптивна реакція підприємства.

Моделі поведінки підприємства і стан адаптації. Стан адаптації в залежності від поведінки підприємства. Активна, пасивна, змішана моделі адаптації. Стан адаптації.

Групи адаптивних заходів підприємства. Адаптація підприємства до нововведень. Послідовність адаптації до нововведень. Адаптація підприємства до змін кон'юнктури ринку. Адаптація підприємства до соціально-культурних змін. Адаптація підприємства до політико-правових умов.

Класифікація факторів впливу зовнішнього середовища, що обумовлюють появу адаптивної реакції підприємства. Фактори прямого та опосередкованого впливу. Фактори, що викликають необхідність адаптації. Фактори в залежності від терміновості адаптації. Можливості впливу підприємства на зовнішні фактори.

Класифікація адаптивної реакції підприємства. Швидкість реалізації заходів по адаптації. Реакція підприємства на зовнішній вплив. Рівень та ступінь планування адаптації. Інвестиційна підтримка адаптації. Витрати на адаптацію.

Показники оцінки гнучкості адаптивної реакції підприємства на зміни зовнішнього середовища. Швидкість, якість, економічність реакції.

Тема 7. Інформаційне забезпечення економічної безпеки підприємства

Значення інформаційних потоків в системі економічної безпеки підприємства. Забезпечуючі інформаційні підсистеми до змін зовнішнього середовища.

Класифікація інформації. Стратегічна та оперативна інформація. Носії інформації. Споживачі інформації. Обсяги інформації. Джерела та способи передачі інформації.

Ієрархія стратегічної інформації. Стратегічні цілі інформації. Стратегічні потреби. Стратегічні бази. Сфери руху інформації.

Принципи формування стратегічних баз спостереження. Джерела і канали надходження стратегічної інформації. Офіційна та неофіційна інформація. Консультативна інформація. Засоби, джерела та заходи отримання й обміну інформацією.

Тема 8. Діяльність служби безпеки підприємства

Створення та організаційна структура служб безпеки підприємств. Сутність діяльності й значення служби безпеки. Організаційні аспекти

діяльності служби безпеки. Характер діяльності служби безпеки.

Діяльність служби безпеки підприємства в правовому аспекті. Види діяльності служби безпеки. Законодавчі акти, що регламентують діяльність служби безпеки.

Координаційна роль служби безпеки підприємства в забезпеченні економічної безпеки. Взаємодія служби безпеки з підрозділами підприємства.

Шляхи удосконалення діяльності служби безпеки підприємства. Розширення сфери діяльності служби безпеки. Поглиблення впливу служби безпеки. Підтримка перебудов підприємства.

3. Рекомендовані джерела інформації

1. Бандурка О. М. Основи економічної безпеки підприємств: підручник. Харків: Нац. ун-т вн. Справ. 2006. 236 с.

2. Вечканов Г. С. Экономическая безопасность: учебник для вузов СПб: Питер. 2007. 384 с.

3. Гапоненко В. Ф. Экономическая безопасность предприятия. Подходы и принципы : учеб. пособие М.: Изд. «Ось-89». 2006. 208 с.

4. Донець Л. І., Економічна безпека підприємства : навч. посібник для студентів вищих навч. закладів К. : Центр учб. літ.. 2008. 240 с.

5. Економічна безпека : навч. посібник Л. : ЛьвДУВС. 2010. 243 с.

6. Захаров О. І. Організація та управління економічною безпекою суб'єктів господарської діяльності : навч. посібник К. : КНТ. 2008. 257 с.

7. Крамаренко Ю. М. Економічна безпека : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Запоріжжя : ЛПІС. 2010. 220 с.

8. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 824 с.